

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การวิจัยเป็นกระบวนการศึกษาหาความรู้ใหม่อย่างมีระบบ โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการวางแผน โดยมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน และมีขั้นตอนในการศึกษาอย่างถูกวิธี รัดกุม และเป็นไปตามหลักวิชาการ จึงกล่าวได้ว่า ข้อค้นพบใดที่เป็นผลมาจากการศึกษาอย่างจริงจังตามขั้นตอนของกระบวนการวิจัยแล้ว ย่อมมีความถูกต้อง เที่ยงตรง และเชื่อถือได้มากกว่า

การศึกษาหาความรู้โดยวิธีวิจัย ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวางในทุกวงการ กล่าวคือนอกจากจะได้ความรู้ใหม่ ๆ อันเป็นการเพิ่มพูนวิทยาการแล้ว ผลงานจากการวิจัยยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการตัดสินใจ กำหนดนโยบาย และใช้ในการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานต่างๆ ให้ดำเนินไปอย่างถูกต้องและตรงตามเป้าหมาย ความสำเร็จในทางวิทยาศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นการค้นพบผลิตผลหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆก็ตาม ล้วนเป็นผลมาจากการวิจัยทั้งสิ้น จึงนับว่า การวิจัยได้เข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาความเป็นอยู่ของมนุษย์เป็นอย่างมาก ทั้งในด้านสังคมและด้านการศึกษา ด้วยความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัยดังกล่าว จึงทำให้มีผู้นิยมศึกษาหาความรู้โดยวิธีวิจัยกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

การศึกษาโดยวิธีวิจัยที่กระทำกันอยู่ในขณะนี้ จำแนกออกเป็นหลายประเภทโดยมีหลักเกณฑ์ในการแบ่งแตกต่างกัน แต่ถ้าจะพิจารณาจัดประเภทของการวิจัยออกตามศาสตร์ที่เกี่ยวข้องแล้วจะพบว่า มี ๒ ประเภทด้วยกัน คือ การวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ และการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์^๑

^๑ สุวรรณ สุวรรณเดโช, หลักการวิจัยทางสังคมศาสตร์ แนวการเขียนวิทยานิพนธ์ รายงานทางวิชาการและรายงานประจำปีภาค (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช , ๒๕๑๘)

การวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ เป็นการศึกษาค้นคว้าและวิจัย เกี่ยวกับกายภาพหรือด้าน วัตถุธรรม ซึ่งมีกฎเกณฑ์แน่นอน เพื่อค้นพบทฤษฎี แนวความคิด วิธีการหรือ วัตถุธาตุใหม่ ๆ โดยมีเครื่องมือ และ อุปกรณ์ที่มีความแม่นยำมาใช้ในการศึกษา ดังนั้น เมื่อมีการวิจัยและพิสูจน์ปรากฏการณ์เหล่านั้นแล้ว ผลที่ได้ จึงน่าจะมีการยอมรับ เพราะมีความคลาดเคลื่อนน้อยกว่า

การวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ เป็นการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ในด้านพฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิด หรือเกี่ยวกับนามธรรม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ ดังนั้น การที่จะสร้าง เครื่องมือ คั้งกฎ เกณฑ์หรือค้นคว้าทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของมนุษย์ให้มีความถูกต้อง เหมือนทางวิทยาศาสตร์ นั้น จึงทำได้ยาก และในบางครั้งก็ยังพบว่า ปฏิกริยาในสังคมหนึ่งอาจ เหมือนหรือไม่เหมือนในอีกสังคมหนึ่ง ก็ได้ ดังนั้น ทฤษฎีและกฎ เกณฑ์ต่างๆ ทางสังคมศาสตร์จึง เป็นกฎ เกณฑ์ที่วางไว้อย่างกว้าง ๆ และมีข้อยกเว้นเสมอ

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อได้มีการนำเอาวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เข้ามาใช้ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ก็สามารถพัฒนาให้เป็นวิธีการวิจัยที่เป็นระบบ มีแบบแผน และมีความน่าเชื่อถือได้ การวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์เป็นสิ่งที่มีความจำเป็น เพราะจะช่วยให้ได้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับความเป็นไปของสังคม ปรากฏการณ์ทางสังคม เป็นสิ่งที่มนุษย์ปรารถนาจะ เรียนรู้ เพื่อทำความเข้าใจในสังคมที่ตนเป็นส่วนหนึ่ง เพื่อหาทางแก้ปัญหาสังคม เพื่อปรับปรุงตนเอง และสังคม และ เพื่อจัดระบบสังคมให้ดียิ่งขึ้น อันจะเป็นเหตุให้สังคมดำรง อยู่ด้วยดีและมีความสุข ในปัจจุบันมีการศึกษาริวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์กันเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะเห็นได้จากการเสนอผลการวิจัยที่พิมพ์ออกมาตามหนังสือวารสารต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีการ เสนอรายงานในรูปของวิทยานิพนธ์ รายงานประจำภาคหรือ เอกสารการวิจัย เป็นต้น

ความสำคัญของการวิจัยมีอยู่มากดังกล่าว จึงได้มีการฝึกให้นักวิจัย โดยสถาบันการศึกษาชั้นสูงหลายสถาบัน ได้เล็งเห็นความสำคัญของการแสวงหาและการบุกเบิกความรู้ใหม่ ๆ โดยมุ่งให้นิสิตนักศึกษา นำเอาความรู้ที่เรียนมาผนวกกับความสนใจในปัญหาที่เกี่ยวข้องในสาขา และทำการศึกษาริวิจัย และ เสนอ

รายงานการวิจัยในรูปของวิทยานิพนธ์ ด้วยเหตุนี้หลักสูตรปริญญามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ จึงประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ ส่วนหนึ่งเป็นการเรียนรายวิชา และอีกส่วนหนึ่งเป็นการทำวิทยานิพนธ์ อย่างไรก็ตามมีบางมหาวิทยาลัยที่เปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาเลือกการสอบรวมยอดแทนการทำวิทยานิพนธ์ แต่ก็ยังเป็นเพียงส่วนน้อย สำหรับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โครงสร้างของหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต แบ่งออกเป็น ๒ แผน คือ แผน ก. และ แผน ข. ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แผน ก. ประกอบด้วยรายวิชาไม่น้อยกว่า ๒๔ หน่วยกิต และวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า ๘ หน่วยกิต ทั้งนี้รายวิชาที่ศึกษาและวิทยานิพนธ์ต้องไม่น้อยกว่า ๔๘ หน่วยกิต

แผน ข. ประกอบด้วยรายวิชาไม่น้อยกว่า ๔๘ หน่วยกิต และมีการสอบรวบยอดไม่มีวิทยานิพนธ์ในสาขาวิชาใดก็ตามที่เปิดสอนตามหลักสูตรแผน ก. ไม่จำเป็นต้องเปิดสอนตามหลักสูตรแผน ข. แต่ถ้าสาขาวิชาใดที่เปิดสอนตามหลักสูตรแผน ข. จะต้องมีหลักสูตรแผน ก. ให้นิสิตเลือกศึกษาไว้ด้วย^๑

การศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่เป็นอยู่ในขณะนี้ จะดำเนินการตามแผน ก. เป็นส่วนใหญ่ มีเพียง ๒ ภาควิชาเท่านั้น คือ ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะอักษรศาสตร์ และภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ ที่เปิดโอกาสให้นิสิตเลือกเรียนตามแผน ก หรือแผน ข. ก็ได้

ในแต่ละปีการศึกษาจึงมีผู้เสนอรายงานการวิจัยในรูปของวิทยานิพนธ์อยู่จำนวนมิใช่น้อย และถ้าจะพิจารณาแยกออกตามสาขาวิชาแล้วจะพบว่า เป็นผลงานการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์มากกว่าสาขาอื่นๆ จากสถิติปีการศึกษาที่ล่วงมา คือ ปี ๒๕๒๒ ปรากฏว่า จากจำนวนวิทยานิพนธ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งหมด ๖๑๒ เล่ม เป็นวิทยานิพนธ์ทางด้านสังคมศาสตร์ ๓๗๖ เล่ม ด้านมนุษยศาสตร์ ๘๐ เล่ม ทางด้านวิทยาศาสตร์ชีวภาพและกายภาพรวม ๑๔๖ เล่ม^๒ ซึ่งจะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่แล้ว เป็นวิทยานิพนธ์ทางด้านสังคมศาสตร์ คือ ประมาณร้อยละ ๖๑.๔๔

ในขณะที่จำนวนวิทยานิพนธ์เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เช่นนี้ จึงเป็นที่น่าสนใจว่า ผลงานการวิจัยของนิสิตนักศึกษาเหล่านี้มีคุณค่า มีความน่าเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้จริงหรือไม่ ตลอดจนวิธีการ

^๑จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย ระเบียบจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยว่าด้วยการศึกษาในบัณฑิตวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๒๐, หมวดที่ ๒ หน้า ๕.

^๒ตัวเลขเหล่านี้ได้ทำการสำรวจจากสถิติผู้สำเร็จการศึกษาปี ๒๕๒๒ และจากจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาโดยการสอบรวบยอด ซึ่งบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ทำการรวบรวมไว้.

ศึกษาริวิจัยได้กระทำโดยถูกขั้นตอนและ เป็นไปคามระเบียบแบบแผนที่ดีเพียงใด ดังนั้น การตรวจสอบคุณภาพของวิทยานิพนธ์เหล่านั้นจึง เป็นสิ่งที่ควรกระทำ เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งโดยปกติแล้วงานวิจัยทั่วไปก็มีการประเมินเพื่อตรวจสอบคุณภาพ เช่นเดียวกัน โดยมีการจัดระดับเป็นดีมาก ดี พอใช้ หรือใช้ไม่ได้ ตามลำดับ เพื่อให้การให้คะแนนวิทยานิพนธ์ได้เป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นแนวเดียวกัน จึงควรจะได้มีหลักเกณฑ์ที่ถูกต้องตามหลักวิชาในสาขานั้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสร้างแบบประเมินวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์ เพื่อนำไปใช้ในการประเมินคุณภาพของวิทยานิพนธ์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อวงการทั่วไป และจะเป็นแนวทางในการพัฒนาการทำวิทยานิพนธ์ ของนิสิตนักศึกษาให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบประเมินวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แบบประเมินวิทยานิพนธ์ที่จะสร้างขึ้นนี้ ผู้วิจัยมุ่งสร้างแบบประเมิน เพื่อใช้ประเมินคุณภาพโดยทั่วไป ซึ่งไม่เน้นระเบียบวิธีวิจัยแบบใดแบบหนึ่งโดยเฉพาะ โดยมีวิธีดำเนินการดังนี้

๑. สร้างข้อกระทง เพื่อประเมินวิทยานิพนธ์แบบมาตราส่วนประเมินค่าในด้านต่างๆ
๒. หาความเที่ยงของแบบประเมินวิทยานิพนธ์ที่สร้างขึ้น
๓. หาความเที่ยงของผู้ใช้แบบประเมินวิทยานิพนธ์ที่สร้างขึ้น
๔. หาความตรงของแบบประเมินวิทยานิพนธ์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตดังนี้

๑. แบบประเมินวิทยานิพนธ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้ประเมิน เพื่อหาคุณภาพของรายการและวิธีการเสนอรายงานการวิจัยในรูปของวิทยานิพนธ์เท่านั้น ไม่รวมถึงการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์

๒. ในการสร้างแบบประเมินวิทยานิพนธ์ จะทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และการทำวิทยานิพนธ์ในสาขาสังคมศาสตร์ แล้วสร้าง เป็นแบบประเมินวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพียงสาขาเดียวเท่านั้น

๓. ในการพัฒนาแบบประเมินวิทยานิพนธ์ที่สร้างขึ้น จะใช้ผู้ชำนาญในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ ซึ่งได้แก่ คณาจารย์บัณฑิตศึกษาจากภาควิชาต่างๆ ที่อยู่ในสาขาสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เท่านั้น

๔. การทดลองใช้แบบประเมินวิทยานิพนธ์นี้ ผู้ประเมินได้แก่ คณาจารย์จากภาควิชาต่าง ๆ ในคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และวิทยานิพนธ์ที่นำมาประเมินจะใช้เฉพาะวิทยานิพนธ์มหา - บัณฑิต ของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา ๒๕๒๒

ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษาริวิจัยครั้งนี้ มีข้อตกลงเบื้องต้นที่ว่า คณาจารย์บัณฑิตศึกษาทุกท่านจากภาควิชาต่างๆ ในสาขาสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ และถือว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ ได้

ความจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้อาจได้ผลไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร อันอาจเนื่องมาจากสาเหตุที่ว่า ในการทดลองใช้แบบประเมินวิทยานิพนธ์ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นนี้ ผู้วิจัยไม่สามารถทำการสัมภาษณ์ผู้ประเมินได้ ทั้งนี้เพราะในการประเมินวิทยานิพนธ์นั้น จำเป็นจะต้องใช้เวลาในการประเมินมากพอสมควร และคณาจารย์แต่ละท่านก็มีภาระหน้าที่ต่างๆ กัน ซึ่งผู้วิจัยได้เข้าทำการสอบถามและขอเรื่อง เป็นส่วนตัว ดังนั้น จึงปรากฏว่าคณาจารย์ผู้ประเมินเป็นคณาจารย์จากภาควิชาวิจัยการศึกษา และภาควิชาประถมศึกษา เท่านั้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินวิทยานิพนธ์ หมายถึง แบบประเมินที่ประกอบด้วยข้อกระทงต่างๆ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และทำการพัฒนาโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชา เพื่อนำมาใช้ในการพิจารณาคุณภาพของวิทยานิพนธ์

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต หมายถึง ผลงานการวิจัยของนิสิตนักศึกษา อันเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระดับปริญญาโท

คณาจารย์บัณฑิตศึกษา หมายถึง คณาจารย์ที่ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้ทำการสอนในระดับปริญญาโทขึ้นไป ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สังคมศาสตร์ หมายถึง สาขาวิชาที่เปิดสอนในบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อันประกอบด้วยภาควิชาต่างๆ จำนวน ๒๐ ภาควิชา จากคณะต่างๆ ดังนี้ จากคณะครุศาสตร์ จำนวน ๔ ภาควิชา คือ

๑. ภาควิชาอุดมศึกษา

๒. ภาควิชาพยาบาลศึกษา

- ๓. ภาควิชามัธยมศึกษา
- ๔. ภาควิชาประถมศึกษา
- ๕. ภาควิชาพลศึกษา
- ๖. ภาควิชาวิจัยการศึกษา
- ๗. ภาควิชาจิตวิทยา
- ๘. ภาควิชาบริหารการศึกษา
- ๙. ภาควิชาโสตทัศนศึกษา

จากคณะวิทยาศาสตร์ จำนวน ๑ ภาควิชา คือ

- ๑. ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

จากคณะนิติศาสตร์ จำนวน ๑ ภาควิชา คือ

- ๑. ภาควิชานิติศาสตร์

จากคณะเศรษฐศาสตร์ จำนวน ๑ ภาควิชา คือ

- ๑. ภาควิชาเศรษฐศาสตร์

จากคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จำนวน ๕ ภาควิชา คือ

- ๑. ภาควิชาการบัญชี
- ๒. ภาควิชาพาณิชยศาสตร์
- ๓. ภาควิชาการตลาด
- ๔. ภาควิชาสถิติ
- ๕. ภาควิชาการธนาคารและการเงิน

จากคณะรัฐศาสตร์ จำนวน ๓ ภาควิชา คือ

- ๑. ภาควิชาการปกครอง
- ๒. ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
- ๓. ภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา